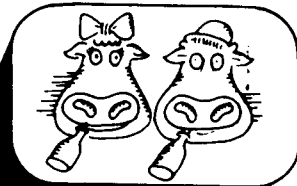

גידול

הגמעת עגלים בשדה יואב

בוקרי שדה יואב

ימי הקיץ החמים – בתוספת הלחות הגבוהה יחסית – הם הימים בהם עולה עקומת התחלואה. לכן מעדיפים אנו להחזיק חלק מהעגלים על פני משטח דשא מגודר, ובדרך זו להגדיל את שטח המחיה של העגלים הנקיים בחדשי הקיץ.

עם כניסת העגלים לדיר היונקים הם נשקלים. משקלו של כל עגל נרשם על גבי כרטיס המכיל את כל פרטיו הידועים. בהמשך נרשמות כל השקילות על גבי כרטיס זה ובכך ישמר רצף המעקב גם לאחר העברתו של העגל לשלוחות אחרות.

כדי למנוע מהעגלים הכבדת יתר, אנו מוותרים על הגמעת בני הבקר ביום הגיעם למשק. לפיכך, מתחילה ההגמעה בתחליף חלב למחרת לפי הלוח שבטבלה 1.

טבלה 1. לוח ההגמעה בדיר היונקים

ימי הגמעה	כמות החלב	סה"כ	ק"ג תחליף
9	3	27	3.36
6	4	24	3.00
6	6	36	4.50
21		87	10.86

תחליף החלב מוגש פעמיים ביום בהפרש של 7 שעות לערך. אבקת תחליף החלב ניתנת במיהול של 125 גרם לכל ליטר מים. המשקל הממוצע של העגל לאחר 23 יום הוא 50 ק"ג.

תקופת הינקות היא תקופה מכרעת ובעייתית בחיי בן הבקר, במיוחד במשק כשלנו הקונה בכל ימות השנה עגלים ממשקים שונים. העגלים נקנים כאשר הם בסך הכל בני שבוע לערך וכאשר על דרכי הגמעתם בימיהם הראשונים במשק האם אין לנו כל שליטה. נוהגי ההגמעה בקולסטרום לאחר ההמלטה, שונים בין משק אחד למשנהו, ובכך נקבעת בדיעבד יכולת העמידה של בני הבקר בתנאי מחיה פיזיים ובקטריאליים חדשים.

תקופת הינקות מתחלקת אצלנו לשני שלבים. לכל שלב מבנה שיכון ושיטת הגמעה משלו.

השלב הראשון – דיר היונקים

המבנה מחולק לשלושה חדרים נפרדים; בכל חדר – 20 כלובים המוגבהים 50 ס"מ מן הריצפה. הכלובים צמודים זה לזה ללא כל מרווח ביניהם. הצפיפות הרבה גורעת לעתים מן היכולת להתגבר על תחלואה קשה, אך שמירה על רמה גבוהה של היגיינה, תוך הורדת הטמפרטורה והלחות היחסית בקיץ והגנה טובה ויעילה מפני הקור בחורף, הם תשובה נאותה לצפיפות הרבה.

היתרון של המבנה הוא בכושרו ויכולתו לקלוט כמות גדולה של עגלים ביחס לגודלו. היותם של העגלים בכלובים מאפשרת אף לבוקר הבלתי מיומן לעקוב אחר שילשולים ומחלות מעיים השכיחות בתקופה הראשונה.

כלומר תוספת המשקל היומית היא 0.430 ק"ג. לצערנו אין לנו מעקב רשום אחר התחלואה, אך לא כך לגבי התמותה. בשנת תש"מ הגיע אחוז הפחת לכדי 4.4% בתקופה ראשונה זו.

השלב השני – יונקיה

עם תום התקופה הראשונה מועברים העגלים למבנה אחר שהינו בעל רפד עמוק. כאן נמשך תהליך ההגמעה עד לגמילה (טבלה 2).

טבלה 2. לוח ההגמעה ביונקיה

ימי הגמעה	כמות החלב	סה"כ	ק"ג אבקת תחליף
6	3	18	1.8
6	2	12	1.2
6	2	12	1.2
6	2	12	1.2
24		54	5.4

בשנים האחרונות אנו מוטרדים בבעיית קביעת כמות תחליף החלב, הן מהאספקט המקצועי שלה והן מהכלכלי. בשנותיו הראשונות של ענף הפיטום במשקנו נהגנו להגמיע בכמויות גדולות של תחליף חלב עד כדי 60 ק"ג תחליף לעגל על פני 100 ימי הגמעה. בשנת 1972 ערכנו תצפית בהדרכת אהרון בן אשר, אשר מטרתה היתה לבחון את השפעת כמויות התחליף על כושר

טבלה 3. תוצאות תצפית הגדילה

	הגיל בתחילת התצפית	משקל התחלתי	משקל גמילה	תוספת ליום	משקל בגיל 115 יום	תוספת ליום
קבוצה א'	3.4	42.3 ק"ג	68 ק"ג	0.611 ק"ג	148 ק"ג	1.111 ק"ג
קבוצה ב'	4.8	42.3 ק"ג	68 ק"ג	0.611 ק"ג	159 ק"ג	1.263 ק"ג

טבלה 4. תוצאות הפיטום בשנים תשל"ז–תש"ם

רכיבי המזון	תשל"ז (בק"ג)	תשל"ח (בק"ג)	תשל"ט (בק"ג)	תש"ם (בק"ג)
תחליף חלב	41	32	30	20
מזון מרוכז	294	202	206	183
מי גבינה	—	20	20	20
חציר	45	60	40	40
סה"כ	380	314	296	263
ניצולת מזון	1:3.30	1:2.82	1:2.69	1:2.55
משקל ממוצע	155	151	150	143
% פחת תמותה	5.2%	9.9%	5.9%	5.5%

כלובי היונקים בשדה יואב

טבלה 4 משווה תוצאות הפיטום ב־4 השנים האחרונות. סיכומי המזון הם על בסיס חומר יבש.

ארבעת השנים האחרונות הן משמעותיות מבחינת צימצום השימוש בתחליף חלב. כפי שנראה בטבלה כמעט ולא נגרע משקל העגלים. ניצולת המזון המבטאה את היחס שבין תוספת המשקל לסה"כ המזון הנצרך נמצאת אף היא בשיפור הדרגתי ככל שקטן השימוש בתחליף חלב. מי הגבינה והמזון המרוכז הם חלופה טובה לתחליף החלב, כי הם מבטיחים חלבון נעכל בעל ערך ביולוגי מתאים, וכמות של אנרגיה זמינה המאפשרת גדילה נאותה.

הערות המדריך: במשק שדה יואב נהגו להגמיע 40 ק"ג תחליף חלב. על סמך התצפיות מגמיעים היום 16.5 ק"ג בלבד וזה בהצלחה רבה. משקים שביכולתם להשתמש במי גבינה, מן הרצוי שיבדקו את האפשרות לאמץ את השיטה המוסברת ברשימה.

אהרן בן אשר

הגדילה של בני הבקר (טבלה 3). בתצפית השתתפו 20 בני בקר, אשר חולקו לשתי קבוצות.

קבוצה א' הוגמעה ב־15 ק"ג תחליף חלב בתוספת של 10 ק"ג אבקת מי גבינה מתוקים וקבוצה ב' הוגמעה ב־35 ק"ג תחליף חלב. העגלים נגמלו אחרי 45 יום.

ביום הגמילה לא היה כל הבדל בין שתי הקבוצות. אולם, בשקילה שנעשתה לאחר 115 יום נמצא פער של 9 ק"ג אשר נשמר עד לשקילה המסכמת כאשר עברו 286 יום מתחילת התצפית.

לצערנו לא נמצאים בידינו נתוני שקילת המזון המרוכז. לכן לא ניתן להסיק מסקנות ברורות וחד משמעיות מן ההיבט הכלכלי.

על פי סיכומי השנים האחרונות אפשר בהחלט לקבל תמונה בהירה בכל הנוגע לכדאיות הכלכלית והמקצועית בהגמעת כמויות שונות של תחליפי חלב.

אנו משתתפים באבל המשפחה
במות

ד"ר אורי כהן ז"ל

התאחדות מגדלי בקר

השתתפותנו באבלו

של **עופר קרול**

במות האם

מנוחה קרול ז"ל

התאחדות מגדלי בקר